

86

ЛЕМКІВСЬКА ТЕАТРАЛЬНА БІБЛІОТЕКА
В УСТРІКАХ ДОЛІШНІХ.

Володимир Радовиченко.

„КИЇВ НАШ!...“

ІСТОРИЧНА ДРАМА НА 5 ДІЙ

з часу боїв українського війська
з большевиками.

ЦІНА 1·50 зол.

Дозволено на вистави Старроством Городським
у Львові до Ч. Л. Пол. 27/832/36 дня 23/IV 1936.

Накладом Видавництва
ЛЕМКІВСЬКА ТЕАТРАЛЬНА БІБЛІОТЕКА
в Устріках Долішніх. — Вип. 3. — Рік 1936.

З друкарні Кнолєра і Сина в Перемишлі.

ЛЕМКІВСЬКА ТЕАТРАЛЬНА БІБЛІОТЕКА
В УСТРІКАХ ДОЛІШНІХ.

ВОЛОДИМИР РАДОВИЧЕНКО.

„КИЇВ НАШ!...“

Історична драма на 5 дій

з часу боїв українського війська з большевиками.

Ціна 1·50 зл.

НАКЛАДОМ ВИДАВНИЦТВА
Лемківська Театральна Бібліотека
в Устріках Долішніх.
Вип. 3 — рік 1936.

З ДРУКАРНІ КНОЛЄРА І СИНА В ПЕРЕМИШЛІ.

86

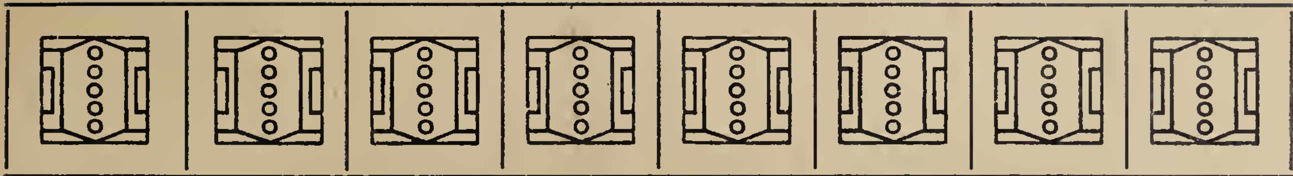
ДІЄВІ ОСОБИ:

Борис,	отаман	літ	56
Гайворон,	сотник	„	40
Руденко,	хорунжий	„	25
Дмитро,	стрілець	„	21
Володько,	стрілець	„	20
Антін,	стрілець	„	21
Степан,	стрілець	„	20
Івась,	доброволець	„	14
Катря,	селянка	„	40
Оленка,	її дочка	„	17

I полонений
II полонений } **большевицький.**

Річ діється за Збручем в часі боїв українських військ з большевиками.

Строї стрілецькі мусять бути однакові, ориґінальні, головно шапки (мазепинки).

Назустріч смерті.

ДІЯ І.

Сцена представляє вільну околицю ввечері. З боку сцени тимчасові боєві заслони. Стрільці сидять перед заслонами поклавши кріси в козли. палять ватру і весело говорять.

Ява 1.

Хорунжий Руденко, стрільці Дмитро, Володько і Антін.

Стрілець Дмитро: А, і здоровож ми їх почастували сьогодні. Подумайте, вражії сини вперлись доконче здобути наші окопи. Але дістали здорового прочуханця. Ще чую, як рука пашить. Мабуть, внедовзі, прийдеться знову з ними за чуба водитись. Ех, щоб скорше...

Хор. Руденко: Гарно хлопці, далебі гарно ви списались сьогодні. Ви показали червоним сатрапам, що тільки бравурою і очайдушністю переможете в так завзятому бої. Хай щастить вам і надальше в боротьбі за волю Батьківщини.

Стріл. Володко: Ех, я їм сьогодні, отим большевикам, дав пізнати, почому локоть солонини. Трьох із коня повалив, одного командіра поцілив з кріса, а кільком таки тельбухи випустив. Аж гидко згадувать. Але щож, війна знає своє право. Тут нема милосердя а гнів, а в парі з цим жадоба мести.

Стр. Дмитро: А я одному як заїхав у пику прикладом кріса, то всі зуби повилітали йому небозі, а він сам повалився, як мішок збіжжа на землю. А я тоді ще доправив...

Стр. Антін: Ха—ха—ха! То з тебе Дмитре неабиякий герой, хоча виглядаєш як жаба, в руках здушивби.

Хор. Руденко: Хлопці тихо! Хтось іде. Чую кроки... Нагальні і скорі. Цить! Мабуть якась важна новина... або приказ.

Ява 2.

Ті самі Степан та Івась.

(Входить стр. Степан з крісом на рамені, а попереду себе провадить молоденького ще хлопчину. З очей хлопця бє блеск очайдушности і завзяття, Степан стає на позір перед хорунжим і голосить).

Стр. Степан: Пане хорунжий. В прифронтовій полосі придержано оцього хлопчину (показує на хлопця). Він заявив, що хоче пристати до стрільців і вірно та непохитно служити Україні. Йому щойно чотирнадцять літ.

Хор. Руденко: (до стрільців). І дивіться кохані стрільчики. Ледви відросло від землі, а вже пнеться в стрільці. Єй Богу, патріот і можна здогадуватись, що з нього буде найвірніший воїн.

Стр. Дмитро: А може ще в отамани вийде...

Хор. Руденко: Відставити його до пана отамана, а мені подати рішення, яке видасть отаман відносно цього хлопчини.

Стр. Степан: Приказ пане хорунжий. (Степан салютує і виходить з хлопцем).

Хор. Руденко: А ти, Дмитре, не кепкуй, бо хто зна, чи не переконаємось, а впрочім почуємо, яке рішення видасть отаман. Але я впевняю вас, (тут хорунжий звертається до всіх) що цей хлопчина, як остане в стрільцях, то він багато прислужиться для нашої справи. Чи ви запримітили цю самопевність, оцю велику відвагу, отой блеск очей, з яких пробивається віра і завзяття?

Стр. Антін: (жартобливо). А як нічого з ним не станеться і вовки не зїдять, то напевно вийде із нього славний стрілець.

Хор. Руденко: Розуміється, що не таке ледашо як ти, що вічно мріє про свою Марусю і нічого більше його

не цікавить. О, пташку, ти ще попадешся через неї у ворожі лабети.

Стр. Антін: Пане хорунжий. Я хотів сказати, що я не так мрію про Марусю, як радше про те, щоб хоча раз її поцілувати. Раз один!...

Хор. Руденко: То один поцілунок від Марусі успокоїть тебе? Ні! Він, ще більше розпалить твою пристрасну жагу кохання і ти готов... (в тім загуло: тра—та—та тррахх. Стрільці схоплюються. По хвилі втихає. Стрільці знову занимають місця в розстрільній поза боєвими заслонами, та оповідають про боротьбу з червоними. Хор. Руденко щось надслухує).

Стр. Антін: Памятяю, як зчепився з одним прапорщиком. Правда, меткий був собі чоловічок, але я таки його переміг. Не встиг бідолаха ще замахнутися на мене шаблею, як я, ударом кріса підкинув її в гору, а користаючи з цього моменту заїхав прапорщикові в груди. І тільки зойкнув. Більш нічого.

Хор. Руденко: Гарно, Антоне, гарно! Але здається, тут більше фантазії, як правди. Де тобі, що вічно думає про Марусю на такий вчинок здобутись. Не вірю, Антоне, говориш баналюки.

Стр. Антін: Хай будуть і баналюки пане хоружий. Але я прохаю вас дозволити мені при найближчій стрічі з червоними піти першим вперід. Хочу показати як я воюю і переконати вас в правдивості моїх слів.

Хор. Руденко: Хай тобі і буде. Побачу... Але здається чую чиїсь кроки (надслухує).

Я в а 3.

Ті самі отаман Борис та Івась.

(Входить отаман і доброволець Івась. Всі стають на позір, отаман відклонюється кажучи).

От. Борис: Здорові були хлопці! (звертається до хорунжого).

От. Борис: Пане хорунжий! Приняти отцього хлопця в ряди стрільців! (показує на Івася). Бо, хоча, він ще і підліток, то душа в нього гарна та запальчива. Я знаю, що з нього буде добрий вояка.

Хор. Руденко: Приказ, пане отамане! (Отаман. звертається до стрільців).

От. Борис: А ви, хлопці, прийміть отцього добровольця щирим і отвертим серцем. Це ваш брат.

Стрільці: Добре, пане, отамане! Приказ твій для нас святий. (Опісля звертається отаман до Івася й каже).

От. Борис: А ти, Івасю, рости великий і будь неуступчивий в бою, та слухай приказів старшин, а вразі потреби віддай своє життя для нашої святої Батьківщини Неньки - України!

З а в і с а.

Ах ті дівчата...

ДІЯ II.

Селянська хата, день. На стіні висять св. образи. В хаті сидить: от. Борис, хор. Руденко та два стрільці: Антін і Дмитро. Селянка Катря накриває стіл білою скатертю та подає гостям теплий борщ.

Ява 1.

От. Борис, хор. Руденко, стр. Антін, Дмитро і Катря.

Хор. Руденко: А подайте но, хазяйко, щось до цього борщу. Самого не годиться їсти, хоча і смачний.

Катря: А щож, паночку, вам дам. Білого хліба не маю, годі роздобути його—бо війна.

Хор. Руденко: Хай буде й чорний, щоб лише кишку напхати. Пощо має воркотіти і скаржитися, що хоче їсти. (присутні вибухають сміхом).

От. Борис: Я те саме думаю, байдуже чим її напхати, щоб лише повна була. (Хазяйка подає хліб і виходить).

Стр. Дмитро: А то ще свіжий. Мабуть, недавно спечений. Аж слинка з рота мені тече, такий смачний.

Хор. Руденко: Ще не пробував, а вже каже, що смачний. Як тобі так смакує, то маєш, (подає хліб Дмитрові) лишень не вдавися...

Стр. Антін: А я, пане хорунжий, від мачухи, чи що? Таж у мене теж кишка потрафить марша заграти. (Присутні вибухають сміхом: ха—ха—ха! Антін говорить дальше) Вам смішно, а мені в очах чорно стає. Пане хорунжий. Дайте пайку.

Хор. Руденко: На маєш. (Дає йому кусок хліба) На здоровля тобі.

Стр. Дмитро: Та нема тут до чого здоровля кликати. (Всі смачно заїдають борщ). Коб так горілочка, то тоді...

Хор. Руденко: Правда, Дмитре. І мене кортить до чарочки. Але що порадиш? Нема—той годі.

Стр. Антін: Мене теж кортить. Але як нема, то чого буду про неї згадувать. Як би так моя Маруся тут була, то і їсти не хотілосьби, не то горілочки. А так бідолашна сидить в Галичині, далеко від мене, та сльози проливає за мною. А я... а я... (зворушливо) тут у куряві, де з кожнього закутка чигає на мене смерть, забуваю про неї синьооку обіймаючи кріс руками. Ох! (зітхає важко).

Хор. Руденко: Як бачу, ти Антоне, вже надто розжалобився за своєю Марусею. (Поважно). Памятай одначе, що тебе тут привело, не забувай на те, що ти присягав, приходячи до нас. Не Маруся, не батько твій, не мати твоя, тебе тут візвали, а візвала тебе тут твоя Батьківщина, щоб ти боровся і проливав свою кров за її визвілля. Чуєш, Антоне? — Ти син України!

Стр. Антін: (похнюплено й виправдуючо). Так, пане хорунжий! Батьківщина Україна мені дорожча за Марусю. Батьківщина тільки одна, а цього квіту доволі по світу. Так! Я в першій мірі служитиму Україні, а з її щастям, з її долею всміхнеться доля мені і Марусі.

Хор. Руденко: Отже нехай, Антоне, туга за дівчиною покине тебе. Жий лиш великим, жий вірою, а віра оця додасть тобі сили, додасть запалу в змагу і боротьбі за волю і прийдешнє Рідного Народу.

От. Борис: Хай сповниться те, про що ми мріємо, що леліємо в серці, хай сповниться наша туга, наша свята мрія. Хай з попелів руїни встане Вона сильна й не-порушня, а в городі Кия нехай замають побідоносні жовтоблакитні прапори.

Хор. Руденко: А покищо—змагаймось, бо лише в змагу і чині здобудемо нашій Батьківщині волю... І тільки чином! Бездільля лиш обезсилює людей...

От. Борис: А тепер ходімо, пане хорунжий, оглянути, як росташувались наші стрільці.

Хор. Руденко: Шкода, що нема нашої хазяйки, нема й кому подякувати за їду.

От. Борис: Певне пішла за стрільцями.

Хор. Руденко: Вона вже за стара бігати за стрільцями скоріш стереже своєї доньки.

От. Борис: Е — до наших стрільців то всіх жінок розбирає охота. (Сміються оба і виходять).

Я в а 2.

Ті самі, без Отамана і хорунжого.

Стр. Дмитро: А й гарнож вміють вони говорити. Все для Батьківщини, все Батьківщині. За Батьківщину борись, за Батьківщину вмірай. Щож, коли мене томить нудьга і жага, щоб побачить свою Олесю, та хоч раз пригорнути її до серця. Ох! тільки раз...

Стр. Антін: Співчуваю тобі, товаришу й мені, вічно стає перед очима Маруся, в сні і на яві. Я бачу, як усміхається до мене, як кличе мене, як манить своєю красою. І я зриваюсь у сні і кличу: Марусю! Марусю! Та щож, це тільки сон.

Стр. Дмитро: (по довгій задумі). Сумно, друже! Але як глибше роздумати, то хорунжий правду сказав! З щастям України прийде і щастя твоє та Марусі. Зновуж, як почнемо так усі думати про свої дівчата, а в парі з цим занедбувати свої військові обовязки, то ворог розторощить нас, розторощить нас тому, що не знайде в нас відпору, бо наші думки будуть звернені там, де зістали серця наших дівчат. Ні, Антоне! Я роздумав, викинув думку про дівчину, я маю свої обовязки, я служу Батьківщині. Вона теж манить і кличе там, де в золотих проміннях купається наш золотоверхий Київ. І поки його не здобудем, я й чути не хочу про дівчину.

Стр. Антін: А я не сподівався такої наглої переміни у тебе.

Стр. Дмитро: На війні треба всього сподіватись, навіть зради.

Стр. Антін: Тьфу! Зради? Хай такого і свята земля не прийме.

Стр. Дмитро: А покиньмо вже отсю балачку. Ось отаман і хорунжий іде.

Я в а 3.

Ті самі. Входить отаман і хорунжий.

Хор. Руденко: Як поживаєте стрільчики? Що ви робили в часі нашої неприсутности?

Стр. Антін: Балакали.

Хор. Руденко: (зацікавлено). Про що?

Стр. Дмитро: Та — про дівчата.

От. Борис: А, бодай вас чорт побив. Вічно ви з дівчатами до діла маєте. Не говорив я вам, що вашим найбільшим обовязком є служити Батьківщині. І тільки для Неї. Цеж війна. Погодіться з цим. (Отаман проходжується по сцені).

Стр. Антін: Та ми вже погодились. Дмитро відступив мені свою Олесю, а я йому Марусю.

Хор. Руденко: Ха—ха—ха! Хороші з вас хлопці. А чи гарна (звертається до Антона) та твоя Маруся?

Стр. Антін: Ще і яка. Як намальована.

Хор. Руденко: Розуміється, як намальована. А природньої краси не має. А якої фарбочки вона вживає до мальовання: до уст, до личка.

Стр. Антін: Цебто я хотів сказати...

Хор. Руденко: (перебиває) Хотів, та не сказав

Стр. Антін: Вона виглядає, як образочок який.

Хор. Руденко: Го—го—го! Яб тобі й сам її відбив.

Стр. Антін: А я не дам!

Хор. Руденко: Цебто, поміряєшся зі мною?

Стр. Антін: Та я ніби... вже, як пан хорунжий захочуть... то...

Хор. Руденко: (перебиває) Відступиш. Гарний з тебе хлопець. Далебі гарний.

От. Борис: Покиньте, хлопці, цю балачку Ходімо бо справи наглять (всі входять).

Я в а 4.

Входить Катря і її дочка Оленка.

Катря: От були недавно і вийшли.

Оленка: Алеж бо і гарні хлопці, мамусю. Чомуж, ви не пустили мене до них? Я так хотіла побачити одного.

Катря: (грізно) І залюбитись?

Оленка: Єй Богу, мамусю, він такий гарний.

Катря: Мовчи! А то далебі мискою вгаратну тебе.

Оленка: Мамо, миски шкода, розібється.

Катря: Тільки не перестань!

Оленка: (рішучо) Ні! Не перестану. Одного з них, що зветься Антін, я люблю і... любитиму.

Катря: Тьфу на тебе і твойого Антона. (Виходить беручи посуду зі стола).

Оленка: Хтось знову йде, може це він. Сховаюсь.. (стає у кутку сцени).

Я в а 5.

Оленка і Антін.

Входить Антін з крісом, проходжується по сцені і не запримітивши Оленки говорить.

Стр. Антін: Дістав я приказ піти на стійку, але в саду серед дерев замаяла дівоча головка така неначе моєї Марусі! Ех, не Марусі! то Оленка! І пощо вона манить мене до себе? Але серед свисту куль і вояцьких невигод тягне до дівчини неначе вовка до ліса. Колиб хоч не спізнитись на стійку, але нехай буде що буде, лишень чи я люблю її? Але від дівчини і від вина стрільцеві годі відпекатись. Погана покуса, що ізза неї ломиш стрілецький обовязок.

Оленка: Ох, і вгляділа тебе, голубчику, (підходить до него і приязно глядить йому в очі). Скоріш мати мене непустила до тебе. Любий мій (пригортається до нього.) Правда, що ти мене любиш?

Стр. Антін: Люблю!

Оленка: І любитимеш?

Стр. Антін: Любитиму.

Оленка: Присягнись і викинь з серця твою попередню дівчину!

Стр. Антін: (рішучо). О, ні! Ніколи! Ну й напосілась ти чогось? (сам до себе) Викинути з серця свою дівчину? Агій тобі!

Оленка: То ти мене так любиш? А чогож усе викликував на розмову? Чого пригортав мене до себе? Чого так страстно цілував мої уста? (грізно) Негіднику! (плаче).

Стр. Антін: І думайте, що хочете. Вчіпиться оттака відьма чоловіка і годі відчепитись. Чиж я маю задля неї викинути з серця оцю, що її надусе покохав ще

давніше. Ніколи! Ніколи! Зрештою... Тьфу на тебе, відьмо кострубата... (Оленка виходить).

Ява 6.

Антін, хор. Руденко і Володько (входить хорунжий і стрілець Володько).

Хор. Руденко: (Грізно до Антона). Що ти тут робиш, Антоне? Де хазяйка, де її дочка? Чого хнюпишся? Чого стоїш наче німий? (По довшій мовчанці) Ти знаєш, де сьогодня тебе призначено на стійку? Щож ти зробив?! Отже знай: кара не мине тебе. Я арештую тебе. (Відбирає від него кріс і пояс та дає Володькови кажучи до нього) віднеси це до сотні та попроси сюди пана отамана, пана сотника Гайворона і стр. Степана. Скорше!

Стр. Володько: Приказ, пане хорунжий. (Виходить).

Стр. Антін: Я свідомий того, що я вчинив і жалую, жалую щиро. Знаю, що не мине мене остра кара, але годі, вона буде пересторогою і наукою для других. Коліб хоч не розтріляли. Просіть, пане хорунжий, щоб помилували.

Хор. Руденко: Нема пощади серед війни і боротьби. В боротьбі здобудем своє право і славу, а коли будеш лихим воїном, то загубиш честь і життя. Все, що марне, хай пропадає.

Ява 6.

(Ті самі: входить от. Борис, сот. Гайворон і стр. Володько. Сідають по старшині за стіл і отаман починає переслухувати Антона. Стр. Володько стоїть на позір. Антін початково стоїть зніяковіло, глядячи сумно в землю. Опісля випростовується і глядить зрезиґновано на отамана і присутніх).

От. Борис: (Грізно до Антона). Чому сьогодні ти не сповнив приказу.

Стр. Антін: Я хотів, але пізніше мене... потягнуло.

От. Борис: Що тебе потягнуло?

Стр. Антін: Та... я пішов до дівчини.

От. Борис: То в тебе дівчина важніша від Батьківщини? (грізно) ти зрадник... ти Каїн!

Стр. Антін: Я... я Каїн? я... Я зрадник?

От. Борис: (до Антона). Чи ти знаєш, колиб з цеї сторони, де ти мав стояти на стійці, надійшов ворог, то миб попались безборонні в його руки і заплатилиб за твій промах життям. Не важне те наше життя, але важна наша справа, за яку ми і цілий український народ поніс стільки трудів і жертв та терпінь.

Стр. Антін: Знаю — але я не думав над тим.

От. Борис: Отже стрілець, який не думає, мусить сліпо сповняти приказ, а за злегковаження його мусить заплатити життям.

Стр. Антін: (зворушливо) Ох! Боже, таж я люблю Україну і боротись хочу за Неї... Що від мене хочете? Не пішов на стійку і вже зрадник...

От. Борис: (перериває). Мовчи! (опісля звертається до стр. Володька і каже:) Приведи мені оцю дівчину. Ми розберемо все поправді. (Стр. Володько салютує і відходить).

Я в а 7.

(Отаман Борис проходжується нервово по кімнаті: сот. Гайворон і хор. Руденко щось між собою сумно шепотом говорять. В тім впроваджує стр. Володько Оленку. Вона глядить здивовано і тривожно то на Антона то на присутніх).

От. Борис: (до Оленки). Був з тобою нині Антін?

Оленка: Був!

От. Борис: А не говорив тобі, що він замість на стійку пішов до тебе?

Оленка: (тремтячи). Ні!

От. Борис: А про що балакали? Чому опісля він остав сам?

Оленка: Та він погнівався зі мною.

От. Борис: За що погнівався:

Оленка: Та я пане... пане отамане, казала йому... Казала викинути з серця попередню дівчину. А він... він... Боже! (зітхає) казав мені, що я відьма кострубата. Тоді я вийшла з хати.

От. Борис: Отже будеш свідком засуду на твойого любимця.

Оленка: (здивовано). Що? Засуду? Якого засуду? Кажіть!

От. Борис: Побачиш (а звертаючись до обох старшин, говорить) Антін винен, що злехковаживши в воєнний час приказ іти на стійку і наразив життя і волю своєї частини, що мала боронити загрожену позицію. Чи винен Антін. Рішайте!

Сот. Гайворон: Винен!

Хор. Руденко: Винен!

От. Борис: Отже за невиконання приказу стрілець Антін підлягає карі розстрілу.

Стр. Антін: Згину, як зрадник, то хоча оставте мені змогу змити пляму мойого зрадництва. Піду в бій...

От. Борис: Запізно! Кров твоя буде наукою для інших, рішення святе! (а звертаючись до хор. Руденка каже) Пане хорунжий, маєте виконати присуд людьми своєї чети. А перед виконанням покликати священника, щоб приготовив його на смерть.

Хор. Руденко: Приказ пане отамане (а звертаючись до Володька). Провадити його перед четову збірку.

Стр. Володько: Приказ, пане хорунжий! (відходять з хорунжим ведучи перед себе Антона).

Сот. Гайворон: (до отамана). Знову одна жертва несвідомости своїх вчинків. Алеж вона мусить бути, щоб стрілець був чистий і ясний як хрусталь. Щоб не було між ними малодухів байдужих для великого діла, щоби не було між ними таких, що серед борні заломлюються і плямять українському війську честь.

От. Борис: Жалко хлопця, але годі, велика справа вимагає страшних зусиль. А за те, що він дотепер славно боровся, пошануймо його останні хвилини мовчанкою, (німа сцена, отаман і сотник стоять на позір — за хвилю розлягається за сценою сухий тріск і важкий стук).

От. Борис: Скінчилось! Ходімо пане сотнику (виходять).

З а в і с а.

Наші діти...

ДІЯ III.

Селянська хата за столом сидить Дмитро та Володько, перед ними лежать часописі, а крізь вікно видко темний бір.

Ява 1.

Дмитро і Володько.

Стр. Дмитро: (до Володька). Алеж погиб хлопець через дурну дівчину. Марно погиб. І пощо було того? Але це мало. Погиб як зрадник, як Каїн. Він занедбав свій військовий обовязок супроти Батьківщини. Добре йому так. Щоправда це був мій найвірніший друг, але не жалую його. Це пересторога для інших. Бо як усі так будемо замість фронту сторожити дівчат, то наша боєва сила зледащіє, охолоне запал, а рідний народ остане в неволі.

Чиж мало ми ще страждали?

Чиж мало ще пролято нашої крови?

Стр. Володько: Свята правда, Дмитре! Будьмо всі одного духа і одного хотіння, а тоді отрясеться з подоптання і неслави наша Батьківщина Україна!

Стр. Дмитро: (до Володька). Тихше, Володьку, а то ось старшина йде (зриваються з місць і стають на позір).

Ява 2.

Ті самі, отаман Борис, сот. Гайворон і хор. Руденко. (Входять і сідають за стіл, стрільці також).

От. Борис: (до стрільців). Ну і щож, хлопці? Шкода Антона. Знадивсь бідолаха до дівчини, як бджола до меду і длятого слушну дістав заплату. Хай поважиться ще котрий з вас на таке діло, то стріне його те саме, що Антона. А колиб і другий був так саме, вчинив, то большевики булиб забрали нас прямо без стрілу. Вже підкрадались під наші позиції, але оцей, (показує на Во-

лодька) що сторожив з тої сторони, дав ускорі знати і ми встигли завчасу зліквідувати ворожу банду.

Хор. Руденко: (до Володька). Бравий з тебе хлопець Володьку. Слухай завсігди так точно! А як усі будемо так, як ти сповняти свій обовязок, то ніяка ворожа сила нас не переможе.

Сот. Гайворон: Так... так... обовязок перша річ, особисті справи підрядна річ.

Стр. Володько: Дякую, панові отаманові, панові сотникові й пану хорунжому за похвалу й заохоту до дальших діл. Але здається (наслухує) щось чую. (Здалека чути голос сурми тра—та—та).

От. Борис: Негайно виходімо. Треба провірити, що це? Може червоні наступають. Їм жалко, що ми тільки простору від них відбили, шо його вони цупко держали в своїх лабетах. Їм жалко, що стільки кацапчуків ми втопили в морю крови. Певно лагодять пімсту. (Всі виходять. За сценою чути: До зброї! За хвилю розлягається перестрілка).

Ява 3.

Вертають знову по хвилі, сотник Гайворон, хорунжий Руденко і стрільці Дмитро та Володько.

Сот. Гайворон: А то кацапчуки. Вдерлись у наше місто та давай обстрілювати наші позиції. Счинилась метушня. Стрільці, навіть без команди кинулись на кацапів та прогнали їх. Правда, що на полі бою впало двох наших стрільців, але щож? Цеж війна, а на війні звідусіль чигає смерть.

Хор. Руденко: Здається, що кацапчуків лягло в десятеро більше. Між ними навіть їхній командір. Ох! (зітхає) як жалко мені, що я не міг з ними змірятись. Стрільці впорались скорше від мене. Далебі гарні хлопці. А між ними визначивсь новий доброволець Івась.

Сот. Гайворон: (до стр. Володька). Впровадити тут Івася.

Стр. Володько: Приказ, пане сотнику! (виходить).

Я в а 4.

Ті самі і стр. Володько та Івась. (Стр. Володько впроваджує Івася. Івась ступає несміливо вперед і салютує).

Сот. Гайворон: Здоров хлопче!

Івась: Доброго здоровля пану сотникові!

Сот. Гайворон: То ти сьогодні врятував життя десятьом стрільцям, що попали в засідку?

Івась: (ніяково). Та це я сповнив лишень свій обовязок.

Сот. Гайворон: Я розумію, що обовязок, це дуже гарно. Але ходить про це, що цей обовязок був для тебе надто важкий.

Івась: Я на все готовий. За Батьківщину і в огонь піду.

Сот. Гайворон: Гарний і завзятий з тебе хлопець— (сотник плеще Івася легенько по рамені).

Івась: Дякую, пану сотникові за прихильність до мене.

Стр. Володько: А, розкажи Івасю, як ти повалив того командіра, що тільки ногами накрився?

Івась: Е, який, ти цікавий.

Стр. Володько: (благально). Розкажи Івасю. І пан сотник послухають. (Івась хнюпиться і не відповідає).

Стр. Дмитро: Це було так здається, Івасю. Ти поцілив командіра в самі груди і цей повалився на землю. А опісля ще раз в періщив його крісом між очі' так, що командір мабуть всіх большевицьких святих перед смертю побачив, а відтак простягнувся, зітхнув і амінь.

Сот. Гайворон: Гарно Івасю! Колиб усі стрільці так свято сповняли свій обовязок, то ми до місяця прочистилиб шлях до Києва.

Я в а 5.

Ті самі і Степан. (Входить Степан і голосить).

Стр. Степан: Голошу слухняно, пан отаман приходить.

Я в а 6.

Ті самі і отаман Борис. (Входить отаман Борис. На лиці в нього повага, а з усього єства пробивається дивна нагальність. Поздоровивши всіх, сідає за стіл і говорить).

От. Борис: Панове! Справа важна і нагляча. Недавно дістав я з Начальної Команди приказ зліквідувати ворожу банду, що находиться під лісом. Отже мусимо скоро справлятись. Але наперед треба провірити терен та ворожу силу (встає) Хто з вас, годиться на це?

Івась: (встає на позір і каже) Я!

От. Борис: Боже! Що за душа у цього хлопця. Івасику! (пригортає та цілує його в чоло). Люба дитино. Ти не даш сам ради. Тут треба старших (звертаючись до сотника і хорунжого питає). Хто з вас панове, виконає найкраще діло?

Хор. Руденко: (встає). Я, пане, отамане!

От. Борис: Добре! А до помочі прошу взяти собі оцього хлопчину, та ще декількох стрільців. Отже збирайтесь.

Хор. Руденко: Приказ, пане отамане, (салютує і відходить зі стрільцями та Івасем).

От, Борис: (до сотника). А ви зберіть сотню, бо буде криваве жниво.

Сот. Гайворон: Приказ, пане, отамане! (відходить).

От. Борис: Ех! Скільки труду, скільки сліз і крови ллється за найсвятіші ідеали Нації, в імя волі, в імя святої свободи. Боже! І Ти глядиш німо на все? Глядиш, як червоний сатрап руйнує Твої святині, як насміхається з Тебе? Чиж може Ти призабув за цей народ, що по геройськи і очайдушно змагається в бою... (по хвилі задуми) Ні! — Ти не призабув за нього, але хочеш бачити його сильним, хочеш бачити його непорушно твердим мов скеля, мов ґраніт (здалека почулось: тра—та—та... От. Борис говорить дальше). Мабуть вже почалось. І знову кров і знову трупи стелитимуть шлях до кращого завтра. (почувся стук до дверей. Входить сотн. Гайворон і хорунжий Руденко. Здоровлять. Отам. Борис відклонюється і каже їм сідати).

Я в а 7.

Той сам і хор. Руденко та сот. Гайворон.

От. Борис: Ну і як ви панове сповнили мій приказ? Пане сотнику, прошу здати звіт.

Сот. Гайворон: Справа представляється так: В східній частині лісу, отого, що там видко (показує на ліс) засіла ворожа чета з двома скорострілами. Пан хорунжий Руденко, що мав прослідити ворожі позиції в лісі, виявив у цім ділі неаби-який хист. Він скрадаючись поволі ярами дійшов зі стрільцями до ворожої стійки, що преспокійно заспала. Весь час дорогу показував оцей новий доброволець Івась, що знаменито сповнив своє завдання. Але мало того. Він підкрався під ворожий скоростріл та хотів його забрати. Але це було понад його сили. Тоді стрільці прийшли йому на поміч і забрали скоростріл, а москалі очуняли щойно тоді, як над їхніми головами пролетіли стрільна таки з їх власного скоростріла. Тоді я, що з сотнею стояв оподалік, налетів на червоних та зліквідував дощенту їх чету. А пан хорунжий ізількома стрільцями, між ними знову з отцим жвавим Івасем подався на саму головну кватиру старшин та вдарив на них. Червоні ставили опір, забарикадували двері і вікна та відстрілювалися. Тоді Івась впав на дуже ориґінальний помисл, він розібрав частину даху і враз з кількома стрільцями дістався обережно на стрих, а опісля до сіней і звідти почав із стрільцями крісову пальбу, прямо в хатні двері. Червоні взяті в два вогні здались.

От. Борис: І помилувано їх?

Сот. Гайворон: Ні! Їх всіх постріляно.

От. Борис: А скільки було їх?

Сот. Гайворон: Вісьмох. Трьох старшин, чотирох підстаршин і один стрілець.

От. Борис: Гарно. Дякую вам, пане сотнику, за те, що так добре вивязались із свойого завдання.

От. Борис: Пане хорунжий (звертається до хорунжого) прошу прикликати мені тут Івася. Хочу подати його Начальній Команді до відзначення.

Хор. Руденхо: Приказ, пане отамане! (виходить).

От. Борис: (до сотника). Чи в стрільцях пане сотнику великі втрати?!

Сот. Гайворон: Один убитий, двох ранених.

От. Борис: Це в порівнанні з війною ніщо. Можете, пане сотнику, відійти. (Сотник при відході кланяється і відходить).

Я в а 8.

Отаман, хорунжий Руденко та Івась. (Входить хорунжий і Івась).

Івась: Пане отамане, голошусь слухняно на приказ!

От. Борис: (до Івася) Івасю! Дитинко золота. Як тобі віддячитись за твоє сьогоднішнє діло? Івасю, мій дорогий, (отаманові покотилась сльоза по лиці). Ти сповнив велике діло, мій хлопче. Ти спричинив сьогоднішню побіду. (По довгій задумі). Колиб усі наші стрільці були такі як ти, то воля Україні всміхнуласяб вскорі.

Івась: (зворушливо). Я, пане отамане, сповнив тільки свій обовязок.

От. Борис: То правда. Але ти сповнив його понад свої сили. Ти сповнив його свято і совістно.

Івась: Я сповнив його так, як усі на моїм місці сповнилиб.

От. Борис: О, ні! Так добре, як ти, ніхто бувби не сповнив.

Івась: Мені так наказувала совість.

От. Борис: Добре, Івасику. Подам тебе до відзначення. Дістанеш медалю хоробрости за своє діло.

Івась: Дякую пану отаманові за прихильність.

От. Борис: Можеш відійти, я не забуду доповісти про твоє діло команді. (Івась салютує і відходить).

От. Борис: (до хор. Руденка). Моє рішення в справі прийняття оцього хлопця в стрільці було зовсім слушне і правильне. Я відразу спостеріг у нього военний хист і хоробрість. Колиб усі були такі то нам не требаб було боятись ворога.

Хор. Руденко: Я те саме говорив стрільцям, що насміхались з Івася, що з нього буде славний стрілець.

От. Борис: Так! Справа наша не може пропасти, коли маємо таких хлопців. Серед важких змагань кріпимось вірою, що Київ буде наш.

Хор. Руденко: І буде!

От. Борис: Допоможи Боже! (виходять).

З а в і с а.

А ми тую червону калину піднімемо...

ДІЯ IV.

В околиці Києва під лісом розтаборились стрільці. Чистять кріси.

Ява 1.

Степан, Володько та Дмитро.

Стр. Степан: Вже проминуло пів року, як я вступив до стрільців, а здається мені, що всего тиждень проминув від цього часу. Яке хороше тут життя. Нема днини, щоб ми не змагались з якимось большевицьким відділом, Ох! (зітхає) щоб лише яко-мога скорше до Києва.

Стр. Володько: Мене рве охота злинути там, поглянути на нього, хочби довелось переплатити це життям.

Стр. Дмитро: Внедовзі сповниться наше бажання. Оповідав пан сотник, що сотня Станимира зайняла вже Глеваху. Зайняла її після завзятого бою на баґнети. Навіть сам головний отаман Петлюра, що підїхав у своїм поїзді під самі передові позиції, був свідком оцього геройського змагу нашої армії. Большевики розпучливо наступали, намагаючись перейти ріку Стухну. Наші стрільці хоробро відбили всі їхні атаки і геройським наступом змусили большевиків уступити. Наша армія йде на всіх фронтах вперед. Київ мусить бути наш.

Стр. Степан: І буде! (почувся шелест. Стрільці схоплюються і дивляться в ту сторону звідки хтось надходить).

Ява 2.

Ті самі та Івась. (Івась входить з крісом на рамені, здоровиться і сідає біля них)

Стр. Володько: Мабуть важні новини несеш Івасику!

Івась: (весело) О брате, дуже важні і веселі новини. Наші бють ворога на всіх фронтах. От учора, бриґади І. корпусу під командою полковника Микитки, заскочили несподівано ворога на шляху Київ - Житомир і розбили його до щенту. Пята бриґада оцього корпусу заняла Заборе і перейшла через потік Бобрицю.

Стр. Степан: То гарно, Київ буде наш!

Всі: (весело) Єй Богу! Буде! (почулись чиїсь кроки, всі зриваються).

Я в а 3.

Ті самі і Руденко.

Хор. Руденко: (входить і говорить). Здорові хлопці.

Стрільці: Доброго здоровля пану хорунжому!

Хор. Руденко: (звертається до Степана). Ти, Степане, піди до пана отамана відібрати прикази для нашої сотні.

Стр. Степан: Приказ, пане, хорунжий (виходить).

Хор. Руденко: (до стрільців). Як поживаєте?

Івась: Отак ждемо і кріпимось вірою, що Київ буде наш! (з притиском).

Мусить бути наш.

Хор. Руденко: О, і ти Івасю тут. А то причаївся, що в першій хвилині не завважив навіть. Бравий хлопчик з тебе. Далебі, бравий (зі сміхом). Колиб усі такі, то за тиждень ми булиб у Київі.

Стрільці: І будем!

Хор. Руденко: Як так свято вірите, то будем.

Стрільці: Віримо. Київ буде наш!

Я в а 4.

Ті самі і сот. Гайворон.

Сотн. Гайворон: (входить, на лиці у його радість) Хлопці! Сьогодні Ігнатівка впала. Десята бриґада І. корпусу стрінула біля Мотижина і Березівки поменші розпорошені большевицькі відділи, розбила їх. Наша Армія посувається швидко вперед. Що хвиля шлях до Київа стає вільніший.

Стрільці: Слава Богу!

Я в а 5.

Ті самі і Степан. (Входить Степан стає перед сотником на позір і голосить).

Стр. Степан: Приходжу з приказом від пана отамана. Наша сотня, що була досі в резерві, мусить негайно злучитись з 6. бриґадою І. корпусу та відійти на північ до Сафаївки.

Сот. Гайворон: Скажи пану отаманові, що його приказ буде негайно виконаний.

Стр. Степан: Приказ, пане, сотнику! (виходить).

Сот. Гайворон: (до стрільців). Наша мрія небаром здійсниться. Ми спільно з І. корпусом підем на Київ.

Стрільці: Слава Україні!

Сот. Гайворон: Отже негайно лагодіться до дороги. (Стрільці зриваються і виходять).

Сот. Гайворон: (до хорунжого). Пане хорунжий! Чи знаєте, що пята бриґада І. корпусу здобула Боярку, а ворог утікає і хорониться у Київі. Біля Лісник запорожці взяли в полон 700 кацапчуків. Наша горою.

Хор. Руденко: Хай живе наша Армія. хай живе стрілецтво. (Здалека чути пісню).

Гей у лузі червона калина похилася,
Чогось наша Славна Україна зажурилася.
А ми тую червону калину піднімемо,
А ми нашу Славну Україну гей, гей розвеселимо.
Машерують стрільці січовії на крівавий тан,
Визволяти братів українців з московських кайдан,
А ми тую червону калину піднесемо,
А ми нашу славну Україну гей, гей розвеселимо.

Сот. Гайворон: Пане хорунжий, чути кроки, Хтось іде. Погляньте, хто це?

Хор. Руденко: (відходить на бік сцени і глядить а опісля говорить). Наші стрільці ведуть двох полонених.

Я в а 6.

Ті самі, входять Дмитро і Володько, ведучи двох полонених.

Ст. Дмитро: Пане сотнику голошу слухняно, що ми прилапали отсих двох большевицьких військових, що втікали з відділу, який наші взяли в полон.

Сот. Гайворон: (Звертаючись до полонених говорить). Ви з якого відділу?

1. Полонений: Я... я з третої дивізії другого корпуса семого полку піхоти.

Сот. Гайворон: З якої ґубернії?

2. Полонений: З харківської.

Сот. Гайворон: А кудиж це ви втікали?

1. Полонений: До своїх!

Сот. Гайворон: До яких своїх?

2. Полонений: До селянсько-робітничої арміі, що бореться з буржуями: — Так! — До своїх!

Сот. Гайворон: А хто на чолі вашої армії?

1. Полонений: Товариш Моравйов!

Сот. Гайворон: А ви українці, чи русскі?

2. Полонений: Ні русскі, ні українці.

Сот. Гайворон: Якто ні русскі, ні українці? ні пес, ні баран?! Щож це ви таке?

1. Полонений: Ми робочий інтернаціонал. В який воспряньот род людськой.

Сот. Гайворон: Яка команда у вашому полку?

2. Полонений: Русска.

Сот. Гайворон: А якою мовою говорить ваша рідня?

1. Полонений: Такою як ви... українською!

Сот. Гайворон: Чомуж, чужинці вам ближчі ніж ми — кров і серце українського народу.

2. Полонений: Ви мазепинці — петлюрівці.

Сот. Гайворон: А чиж Петлюра не бореться за права селян і робітників.

2. Полонений: Не так, як товариш Ленін.

Сот. Гайворон: То правда, що не так як Ленін, бо Петлюра бореться за права українських селян і робітників, а не московських.

1. Полонений: Робітники всі братя.

Сот. Гайворон: Дурні ви зі своїми московськими братами, брат братом, а наша кривда за гроші. Таких кривих як ви і могила не направить. Через таких темних і замотиличених дятьків страдає наш народ. (Звертаючись до стр. Володька каже) Відставити їх до того табору полонених, де збираємо таких українців, що гірше чужих розпинають власну матір Україну. Там буками прийдеться учити ту зрадницьку голоту любови Рідної Землі.

Ст. Володько: Приказ, пане сотнику! (виходить зі Степаном ведучи перед собою полонених).

Сот. Гайворон: Ще довго прийдеться полоти український бурян.

Хор. Руденко: З прозолотом світанку він зісхне, як роса на сонці. (хвилина мовчанки)

З а в і с а.

Прозолот світанку.

ДІЯ V.

Ява 1.

Руїни деревляної хати. Повибивані вікна, розвалена піч, на стіні подерті образи. Біля печі на драптивенькій лавці сидять стрільці Дмитро і Івась та оповідають собі півголосом про похід „Української Армії". На дворі ніч.

Стр. Дмитро: Радується серце, а захват розпирає грудь. Ми йдем вперед. Розгоряється бій. Недовзі здобудем Київ.

Стр. Івась: Вчора розказував мені сотник Гайворон, що наші війська нищать без стриму всякий опір ворога. Вже здобули залізничу лінію на полудне і на захід біля Київа.

Стр. Дмитро: Невжеж?!

Стр. Івась: Так те правда! те сказав сотник.

Стр. Дмитро: (стає на позір деклямує)

Київе, Київе,
Ти городе наш,
За твою свободу,
В бій пірнемо враз.

Стр. Івась: Пс.... Хтось іде!

Ява 2.

Ті самі і хор. Руденко. (Входить стурбований хорунжий. Не витаючись з стрільцями кличе до себе Івася, а коли цей підходить, шепче йому щось до вуха. Івась насторожується і ніяковіє).

Хор. Руденко: (до стр. Дмитра). Так, Дмитре! В бою під Зофіївкою згинув наш очайдушний стрілець Володько. Згинув смертю героя.

Стр. Дмитро: Я і дивувався, чого його у нас нема, Поклін його памяти. Він був моїм другом... (Здалека чутно тра—та—та—)

Хор. Руденко: Негайно виходімо! (всі виходять).

Я в а 3.

(Оленка).

На сцену вбігає Оленка. Вся розхрістана. Розглядається довкруги, наче налякалась, що нікого нема. Виходить і знову приходить.

Оленка: А деж він? Де Антін? Я прийшла сюди з далека... Шукала розпитувала, де він? Нема! Так! Нема... І тут нікого немає, наче всі поховались (ходить по хаті в задумі, по хвилі говорить), І що тут почати? Шукаю і нікого нема. (наслухує) Здається, чути стріли такі самі, як тоді, коли його розстріляно. Боже!... нема Антона, я збожеволіла? Ха! Ха! Ха! Люди, хто в Бога вірує, давайте мені кріс, я вбю того, що розстріляв мого Антона. (по хвилі) А може так мусіло бути. Таж він виконав приказ, а Антін його знехтував. І тепер я щось мушу зробити, щоб змити пляму з мого Антона. Це я завинила. Я манила його, коли він мав іти на стійку. Тепер мушу заступити його місце. Голошусь до стрільців. Піду на Київ — у бій. Най знає ворог, українська жінка це не пушок марний. Я вояк. Антонова Олена—вояк. Славний вояк! Ха! Ха! Ха! (вибігає зі сцени).

Я в а 4.

Отаман Борис і сотник Гайворон. (Отаман Борис і сотник Гайворон входять з течками в руках, кладуть їх на столик і розкладають на нім мапи і папери).

Сотник Гайворон: Оськтут, пане отамане, наша тимчасова боєва кватира.

Отаман Борис: Ну і чепурнож, але годі, цеж війна, тільки здається мені, що тут хтось був. Я чув якийсь сміх. Щось несамовитого було в ньому.

Сотник Гайворон: Так, був хтось. Мабуть якась дівчина. Певно шпигунка.

От. Борис: То зарядіть, пане сотнику, щоб перешукати ввесь терен. Вона не сховається.

Сот. Гайворон: Приказ, пане отамане! (виходить).

От. Борис: Ех! Серед розгару бою нема пощади для шпигунів. Вже чую стукіт. Певно ведуть.

Я в а 5.

Ті самі і Дмитро, Івась, Оленка. (Входить стр Дмитро і Івась та ведуть перед собою Оленку. Вона спокійно всміхається. Позаду йде сотник).

Сот. Гайворон: Пане отамане. Привели оцю дівчину (показує на Оленку). Це та сама, що була причиною смерти стрільця Антона. Вона хоче змити його зрадницьку пляму. Хоче вступити в ряди стрільців.

От. Борис: (до Оленки) Підходи ближче! (Оленка підходить). Що тебе сюди привело? Оповідай скоро. Нам спішно...

Оленка: Мене привела туть любов Батьківщини. Я співвинна у розстрілі Антона і хочу змити пятно ганьби з його памяти. Хочу боротись в рядах стрільців.

От. Борис: (до сот. Гайворона). Приділити її до чети пана Руденка!

Сот. Гайворон: Приказ, пане отамане! (звертається до стр. Дмитра і Івася). Відставити її до чети хор. Руденка.

Степан і Івась: Приказ, пане сотнику. (Відходять, з Оленкою).

Я в а 6.

От. Борис і сот. Гайворон.

От. Борис: Вчора дістав я приказ впасти ще сьогодні в ночі з 6 бриґадою до Київа, шоб виперти звідтам большевиків. Пане сотнику. Гра на велику ставку. Лагодьтесь до бою. Ваша сотня за пів години ударить від північного заходу на передмістя Київа і в тім напрямі буде посуватись до ринку. Прочі сотні від заходу, полудня і сходу будуть окружувати Київ та посуватись передмістям до середини міста. Що пів години здавати мені звіт!

Сот. Гайворон: Приказ, пане отамане (кланяється і виходить).

Я в а 7.

От. Борис.

От. Борис: Прозолот світанку засяє нині над золотоверхнім Київом у блесках перших промінів сонця. І пото-

ками крови, гомоном зойків і бою витати ме радість свого визвілля. (Підходить до вікна і відчиняє його. Через вікно чути гук крісових і гарматніх стрілів, гамір недалеко бою і крики гура... гура... слава... От. Борис відходить від вікна і нервово проходжується по кімнаті, гамір за сценою не втихає. Німа сцена тріває кілька хвилин. По хвилі от. Борис говорить).

От. Борис: Боже! Невжеж нині сповниться мрія соток тисяч найкращих дітей України? Невжеж нині таки замають жовтоблакитні прапори у Київі? (Клякає на переді сцени і підносить руки до гори) Боже Єдиний! Поможи нещасній Україні! За жорстокі муки по тюрмах за розстріли і шибинеці, за зойки сльози, криваві сльози матерей і батьків, за подоптану честь народу, дай нині ясний день перемоги!! Нехай ураґаном радости звитають дзвони київських святинь тих, що тепер кривавляться у бою. Нехай чисті ангели понесуть до Тебе душі тих, що впадуть на полі слави. Ті новітні Мученики Ідеї нехай радіють біля Тебе, бо Вонн віддали своє життя за Твій закон, закон правди і справедливости та волі для кожнього народу! (За сценою ясніє, чути гомін дзвонів, отаман встає і йде до вікна, а відтак говорить).

От. Борис: Вже дзвонять дзвони... але не так сумно, як давніше у Київі дзвонили. Дзвонять радісно... Ті дзвони перші вісті для мене із поля бою. (вбігає задиханий Дмитро і голосить).

Ява 8.

Отаман Борис і Дмитро.

Дмитро: Пане отамане! Голошу слухняно, що передмістя Київа заняли наші війська. Частина большевицької банди втекла із Київа у всхідньому напрямі де не зовсім замкнули їй відворот наші частини. Решта большевиків тепер зовсім окружена у середмісті. (вбігає Степан).

Ява 9.

Ті самі і Степан.

Степан: Голошу слухняно, пане огамане, що по заняттю Київо-Печерської Лаври назустріч нашому війську

вийшли священики з хоругвами, а діти і жінки обкидали військо квітами.

Я в а 10.

Ті самі і хор. Руденко.

Хор. Руденко: (вбігає і голосить). Пане отамане! Голошу слухняно, що в церкві Святої Софії тисячі народу дякують Богу за побіду нашого славного війська. Сам Митрополит править молебен, а нарід плаче з радости.

Я в а 11.

Ті самі і сотник Гайворон.

Сот. Гайворон: (вбігає і голосить) Пане отамане! На Київський думі і на всіх урядах і приватніх будинках завішено жовтоблакитні прапори. Большевицькі війська піддались. Київ наш!

От. Борис: Слава тобі, великий Боже!... Київ наш!

Я в а 12.

Ті самі і Івась.

Івась: (вбігає задиханий і голосить) Київ наш, Слава Україні!

Всі разом говорять: Слава тим, що кривавились в бою за рідний нарід. Нехай память про них іде у похід віків як ясний спомин перемоги для прийдешніх поколінь. Слава Україні! — Київ наш!

З а в і с а.

